PRZEGLĄD CERAMICZNY

WYCHODZI 10. i 25. KAŻDEGO MIESIĄCA.

Redaktor: Inżynier ***Karol Rolle.***

PRZEDPŁATA ROCZNA:
10 kor., 5 rsr., 10 mk., 12 fr.
Prenumeraty mniejszej jak roczna nie przyjmuje się.
ZESZYT POJEDYNCZY 50 H.

ADRES ADMINISTRACYI I REDAKCYI:
PODGÓRZE, św. FLORYANA 5.

CENA OGŁOSZEŃ WYNOSI: Za cm² 6 hal. Cała strona 20 k., ½ str. 12 k., ¼ str. 7 k., ⅛ str. 4 k., przy 6-krotnem powtórzeniu 10%, 12-krotn. 16%, 18-krotn. 20%, 24-krotnem 25% opustu.

Prenumeratę na Królestwo i Cesarstwo przyjmuje: E. Wende i Sp. Warszawa Krak. Przedm. 9, i Administracya Gazety handlowo-rzemieślniczej w Warszawie Aleja Szucha Nr. 19.

Obecny stan przemysłu ceramicznego w Galicyi i jego braki.

(Odczyt wygłoszony w krakowskiem Towarzystwie technicznem).

(Dokończenie).

Odnośnie do wyrobów ceglarskich należy podnieść na ogół dobroć wyrobu, zaprowadzić cegielnie maszynowe we wielu miastach i miasteczkach galicyjskich, nie posiadających ich dotychczas, tak, żeby i chłop i małomieszczanin miał możność i łatwość nabycia tego materyału, co już dla należytego funkcyonowania ostatniej ustawy budowlanej jest wskazanem. Z lepszych wyrobów ceglarskich brak nam dobrych licówek we wszelkich barwach i szklonych, używa się ich do okładania lic budynków coraz częściej, niestety jest to dotychczas produkt obcego pochodzenia.

Mało się u nas wyrabia cegły kominowej. Dla lokalnych stosunków Krakowa jest pożądaną zamiana cegielni ręcznych na maszynowe, potanienie produkcyi przez zespolenie małych przedsiębiorstw — w jedno większe.

Na polu przemysłu dachówkarskiego jest już mało do zrobienia. Założenie nowych fabryk tam, gdzie ich dotychczas 'nie ma i konieczne uprzystępnienie krycia dachówką przez potanienie jej. Tymi postulatami wyczerpałbym to, co o tej gałęzi mówić można. Dotkliwy brak w kraju odczuwa się innego artykułu budowlanego, a tym są płytki szamotowe czyli kamionkowe. Zużycie tego artykułu jest bardzo znaczne i wzrasta ono z roku na rok. Dotychczas przychodzą one z prowincyi austryackich. Materyał surowy u nas do tego rodzaju wyrobów się znajduje. Niestety stosunki są tego rodzaju, że nie należy się spodziewać w bliskim czasie polepszenia ich. Chyba, że odkrycie nowych pokładów glinki ogniotrwałej i łatwość nabycia odpowiednich terenów umożliwi powstanie tej gałęzi przemysłu.

Łącznie z tem należy traktować wyrób rur kamionkowych, kanałowych i t. p. Istniejąca przed kilkunastu laty fabryka w Szczakowej upadła ze śmiercią właściciela.

Na fabrykacyę lepszych gatunków płyt okładzinowych dla łazienek, masarni, jatek, kuchni, oraz ozdobnych, tak często stanowiących element zdobniczy w budownictwie zachodu, u nas nie ma materyału.

Od kaflarstwa należy domagać się postępu; postępu w urządzeniu pieców do wypalania, w zastąpieniu maszynami pracy ręcznej, a przedewszystkiem we wielu kaflarniach prowincyi lepszego wyrobu, a potanienia obecnego.

Rys. 17.
Dom, w którym mieszczą się kraj. kursa dla przemysłu kieramicznego w Podgórzu.

Skromne żądania odbiorców naszych nawet w wielkich miastach nie pozwalają tej gałęzi przemysłu rozwinąć się w kierunku bardziej artystycznym. Tradycye mamy bardzo dobre, a rychłego osiągnięcia wszechwładzy panowania centralnego ogrzewania nie należy się obawiać; a zresztą widzimy na zachodzie, że technika centralnego ogrzewania ucieka się do kaflarstwa, by to osłoniło jej obrzydliwe ogrzewalniczki.

O garncarstwie już mówiłem w pierwszej części. Niestety nie widzę sposobu podźwignięcia go z upadku lub bodaj tylko powstrzymania go na tej drodze, po której się stacza. Sądzę jednak, że ze względów etnograficznych zasługuje ono we wielu okolicach na zachowanie od zniszczenia, co może być wdzięcznem polem do pracy dla tak licznych u nas, a tak mało ruchliwych towarzystw pomocy przemysłowej.

Brak u nas garncarstwa kamionkowego; usiłowania odnośne Wydziału krajowego nie wydały owoców, a szkoda, miejsce to jesz-

cze dla małych kapitałów otwarte. Doniczki kwiatowe, dotychczas sprowadzane z za granicy zacznie wyrabiać wkrótce jedna fabryka przy pomocy funduszu krajowego.

Ozdobne garncarstwo należy traktować odrębnie. Społeczeństwo nasze nazbyt ubogie, by się ta ozdoba mieszkań ludzkich łatwo i powszechnie przyjęła. Konkurencya z wyrobami porcelanowymi fabrycznymi trudna, a choć te, którymi zarzucone są nasze handle, są często brzydkie, a nawet bardzo brzydkie, jednak małym wymaganiom estetycznym szerokich warstw dogadzają. Majoliki obecnie wyrabiane są drogie i to bynajmniej nie w stosunku do swej wartości, ile w stosunku do zasobów ludności. Przemysł ten należy traktować więcej ze stanowiska artystycznego, szczególniej gdy ze swojszczyzny czerpie motywa zdobnicze, lub gdy korzysta z artystycznego dorobku naszego narodu, jak to w wybitnym stopniu ma miejsce, n. p. we wyrobach fabryki dębnickiej. Życzyćby tylko należało, ażeby znalazła drogę dążność do spopularyzowania tego rodzaju wyrobów przemysłu artystycznego. Na nowe fabryki na razie miejsca nie ma, tembardziej, że nigdy w tym kierunku kulturne społeczeństwo na własnem wytwórstwie nie poprzestanie. Przemysł ten nadaje się do traktowania warsztatowego, w pracowniach artystów, jak to widzimy w Niemczech, Francyi i jak próby były czynione w Królestwie polskiem.

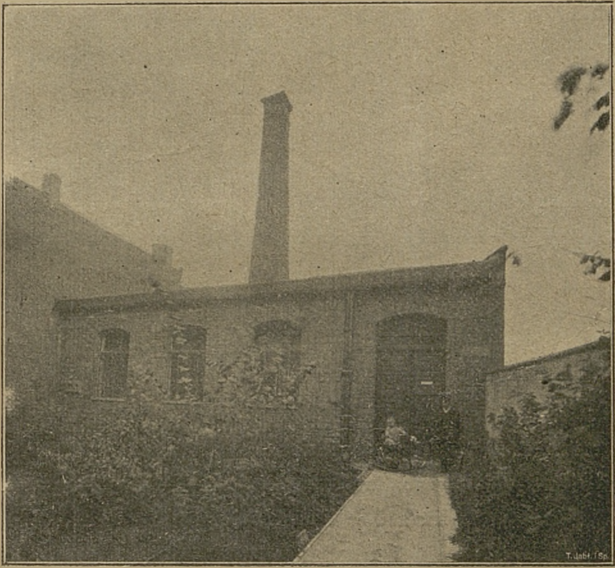
Wreszcie słów parę o porcelanie. Kaolinu nie posiadamy w Galicyi, nie należy też marzyć o fabryce porcelany tutaj, byłaby to szkodliwa złuda. W interesie jednak kraju jest, by istniejące malarnie, sprowadzające biały towar z Czech, utrzymały się. Niestety, podobno wielka malarnia porcelany w Brodach została zwinięta. Malarnie te w rękach ludzi artystycznie wykształconych mogą znaleść u nas bogaty materyał zdobniczy.

Kończę moje wywody. Pocieszającem jest, że przemysł ceramiczny u nas poczesne zajmuje miejsce, wyzyskuje przeważnie dobrze bogactwo naturalne, a luki jakie są, dadzą się łatwo wypełnić.

Życzyć należy w interesie kraju, bodaj najprędzej!

Siedmiolecie Kursów ceramicznych w Podgórzu.

(Dokończenie).

Rys. 18.
Laboratoryum ceramiczne kraj. Kursów kieramicznych w Podgórzu.

Obecnie biblioteka liczy dzieł 1000, tomów 1058, wartość jej wynosi 4617·01 kor.

Czasopisma otrzymuje nasz zakład następujące:

1. Tonindustrie Zeitung,
2 Deutsche Töpfer und Ziegler Zeitung,
3. Keramische Monatshefte,
4. Baukeramik,
5. Sprechsaal,
6 Kalk-, Gips- und Schamotte-Zeitung,
7. *Keramicke Listy,
8. Przegląd ceramiczny,
9. *Architekt,
10. *Czasopismo techniczne,
11. *Przegląd techniczny,
12. *Przewodnik przemysłowy,
13. Przemysłowiec,
14. Ekonomista,
15. *Chemik polski,
16. Książka,
17. Poradnik językowy,
18. Przewodnik bibliograficzny,
19. L'Art,
20. *Katalog literatury nauk. polsk.
21. Kupiec polski.

(oznaczone * otrzymuje zakład bezpłatnie).

Biblioteka uczniów składa się z 201 książek treści przyrodniczej, historycznej, techni-

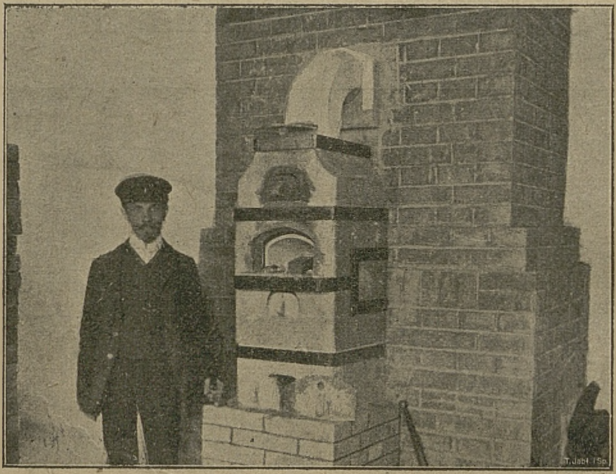
cznej i powieściowej. — Uczniowie czytają chętnie, biblioteka ta wymaga powiększenia. Kilka pism (Przegl. ceram., Przemysł., Przewodn. przem., Kup. pol.) dostarczane są uczniom do sali do czytania w wolnych chwilach.

Biblioteka podręczników wypożyczanych uczniom dla ułatwiania im nauki, składa się z kilku dziełek w 68 egzemplarzach.

Wzory. Do celów nauki wykonano pod moim kierunkiem tablice pieców, suszarni, maszyn i t. p. urządzeń fabrycznych, nadto wzory do nauki elementów budownictwa i to tak do ilustrowania wykładów, jak też i jako wzory do rysunków. Nadto zakład posiada mapy, fotografie, rysunki i wzory w znacznej części dostarczone bezpłatnie przez „c. k. zakład środków naukowych w Wiedniu“.

Laboratoryum składa się z przyrządów: Schöna do mechanicznej analizy, Baura do oznaczania kwasu węglowego, Orsata do analizy gazów, piecyka do wypalań próbnych, suszarni, form oryginalnych do odlewania form gipsowych dachówkowych i prasy do tychże, świdra ziemnego, oraz ze znacznej ilości zwykłych przyrządów laboratoryjnych. Umożliwia on wykonywanie wszelkich badań technicznych glin, wapieni i t. p. minerałów.

Zbiory naukowe: komplet minerałów i preparatów do nauki chemii, mineralogii, technol. mater. opałowych i ceramiki, zebrany częścią przezemnie, częścią sprowadzony od Krantza z Bonn lub Fricza z Pragi. Należy tu zbiór okazów wyrobów ceramicznych, darowanych przez p. T. Jabłońskiego, inż. z Bromölla w Szwecyi, Haasa z Krakowa, b. p. S. Silbermana z Łagiewnik, zarządów fąbryk w Krzeszowicach, Lwowie (sztuczny piaskowiec), Bobrku, nadto przyrząd do obcinania dachówek od pp. Wicherskiego i Robińskiego w Krotoszynie, modele urządzeń kolejkowych od firm „Orenstein i Koppel“ we Lwowie, modele rusztów od p. J. Lombardy z Bonarki.

Rys. 19.
Piecyk do wypalania prób (laboratoryum kraj. Kursów dla przem. kieram. w Podgórzu.)

VI.

Lokal. Przez pierwszy rok istnienia zajmowały Kursa lokal w Podgórzu, w Rynku pod l. 11 na I. piętrze, składający się z 3 pokoi i mieszkania służącego. W roku 1901 Wydział krajowy wynajął od gminy Podgórza dom jednopiętrowy przy ul. św. Floryana l. 5 i ten po odpowiednich przeróbkach, przez gminę przeprowadzonych, zajął nasz zakład na lat 12. Dom ten mieści na I. piątrze mieszkanie kierownika, kancelaryę, bjbliotekę, poczekalnię, na parterze dwie sale szkolne, dwa gabinety na zbiory i zarazem laboratoryum chemiczne, mieszkanie służącego, w suterenie dwie odlewarnie gipsów. W r. 1903 wybudował Wydział krajowy przy współudziale gminy, a kosztem około 4000 kor. halę na pomieszczenie laboratoryum technicznego z piecami do wypalania. Z chwilą, gdy okaże się możność postawienia jakichkolwiek maszyn, nie będzie na nie miejsca. Jak się ułożą stosunki po wygaśnieniu kontraktu dzierżawy z gminą, przewidzieć trudno. Wobec niezadecydowanych ostatecznie losów szkoły ceramicznej we Lwowie, uważać należy i losy Kursów podgórskich za nieustalone.

VII.

Fundusze. Zakład nasz będący instytucyą krajową, jest przez kraj utrzymywany. Część wydatków pokrywa dotacya Rządu; przez sześć lat subwencyonowała gmina podgórska kursa kwotą 1000 kor., nadto stale udziela rada powiatowa w Wieliczce subwencyę roczną w kwocie 200 kor.

Poniższe zestawienie obejmuje dochody i rozchody Kursów za cały ich czas istnienia:

Dochody:

Rok	Dotacya funduszu krajowego	Subwencya rządowa	Subwencya gminy i powiatu	Różne	Razem
1900	4200 K.	—	1000 K.	—	5200 K.
1901	5862 „	3000 K.	1700 „	2 K.	10564 „
1902	6055 „	4000 „	1800 „	—	11855 „
1903	8140 „	4000 „	1000 „	—	13140 „
1904	12124 „	3400 „	2200 „	10 „	17734 „
1905	8402 „	4000 „	1000 „	20 „	13422 „
1906	9186 „	5000 „	200 „	—	14386 „
	53969 „	53400 „	8900 „	32 „	86301 „

Rozchody:

Rok	Płace kierownika, nauczycieli i laboranta	Lokal, usługa, światło i opał	Środki naukowe	Budowa laboratoryum	Powiększenie inwentarza, urządzenia i różne	Kursa praktyczne	Razem
1900	3842 K.	467 K.	480 K.	—	970 K.	—	5759 K.
1901	5394 „	1598 „	3282 „	—	221 „	—	10495 „
1902	6423 „	3262 „	817 „	—	1083 „	—	11585 „
1903	6659 „	3614 „	1405 „	—	954 „	—	12632 „
1904	7906 „	3706 „	1157 „	4259 K.	778 „	609 K.	18415 „
1905	7746 „	3881 „	1181 „	—	503 „	161 „	13422 „
1906	8372 „	3759 „	475 „	—	827 „	452 „	13885 „
	46342 „	20237 „	8797 „	4259 „	5336 „	1222 „	86193 „

Krajowe kursa dla przemysłu kieramicznego

w Podgorzu.

W myśl odezwy umieszczonej w num. 21. „Przeglądu Ceramicznego" złożyli na zapomogi dla uczniów;

Karol Rolle 10 K, Stanisław Opatowicz z Korniaktowa 10 K, St. P. maszynista 2 K, Administracya dóbr Krzeszowice 20 K, Edward Nagay z Sądowej Wiszni 4 K, Jakób Grünberg z Podgórza 10 K.

Razem I. lista wynosi 56 K.

Łaskawym P. T. Ofiarodawcom imieniem ubogiej młodzieży składa Dyrekcya serdeczne podziękowanie.